כמין נפל. הלכך ספק וספק הוא דלמא מעיקרא לאו נפל הוא: **ודאי גררוהו.** הלכך ודאי וודאי הוא: **וספוק דאורייתא או דרבנן.** הא דקיימא לן דבעי בדיקה בשעת וסתה דאורייתא היא דאם לא בדקה טמאה ואפילו בדקה אחר זמן ומצאתה טהורה דאורה בזמנו בא ודם חזאי ונפל לקרקע או דרבנן הוא דאגרכוה ואם לא בדקה טהורה: **ונכסוף ראתה.** בבדיקה דאשונה שבדקה עצמה לאחר זמן ומצאתה טמאה: **חוששת לוסתה וחוששת לראייתה.** אם זמן וסתה קודם מעת לעת של ראייתה מטמאין טהרות (א) דוסתה ואילך דלמא בזמנו בא ואם מעת לעת של ראייתה קודם לוסתה דלא שהתה משעת וסתה עד ראייתה מעת לעת אזלינן בתר ראייה וטמאה מעת לעת. וקס"ד דה"ה נמי אם בדקה ומצאתה טהורה דחוששת לוסתה והא דנקט ראתה משום דבעי למימר וחוששת לראייתה: **טעמא דראתה.** דכיון דבבדיקה ראשונה מצאתה טמאה אם בדקה נמי בשעת וסתה הוה משכחא: **דב"ע.** אפי' רב מודה דוסתות דאורייתא והא דקאמר דבמצאתה טהורה טהורה כשבדקה בשיעור וסת של וסתה דודאי אי הוה דם הוה משכחא ושמואל סבר אפי' הכי טמאה דאורה בזמנו בא הואיל ולא בדקה בשעת וסת ממש: **ולאו שלא בדקה עצמה הוי.** הא דקאמר לעיל וסתות דאורייתא וטמאה אפילו לרב בשלא בדקה עצמה בשיעור וסת ואם"כ בדקה ומצאתה טהורה טמאה (ב) ואיכא דאמרי דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: **עמאה נדה.** אם הגיע וסתה ולא בדקה. קסבר וסתות דאורייתא: **סבדק.** לאחר וסתה מצאתה טמאה טמאה משעת וסתה טהורה טהורה: **אף אנן נמי פליגא.** דלרבי מאיר וסתות דאורייתא: **במחבא.** מחמת פחד ליסטין ובולשת: **הרואה דם מחמת מכה.** שיש לה במעיה: **אפי' בתוך ימי נדתה.** בימים שהיא למודה לראות דהיינו שעת עונתה או שעת וסתה: **טהורה.** דתלינן במכה שבאותו מקום: **אם יש לה וסת חוששת לוסתה.** כלומר כשאין לה וסת קבוע מודינא לך שאף על פי שעברה עונתה תולה במכה אבל אם יש לה וסת קבוע וראתה ביום וסתה אפי' מחמת מכה חיישינן שמא טיפת נדה מעורבת בו: **מקומו טמא.** הבא דרך שם ואפילו אינו דם נדה הוי אב הטומאה לטמא אדם טומאת ערב ואם נגעה בטהרות טמאים. וקאמר ליה רבי כו' ולהקל על דבריו בא וה"ק אם יש לה וסת כלומר אם אתה אומר לטמאה מפני וסתה חוששת לוסתה כלומר יש לך לטמאה טומאת שבעה

כמין נפל והא לידע אם זכר אם נקבה קתני ה"ק ובא כהן והציץ בו לידע אם נפל הפילה אם רוח הפילה ואת"ל נפל הפילה לידע אם זכר אם נקבה ואיבעית אימא כיון דחולדה וברדלס מצויים שם ודאי גררוהו (ג) **בעו מיניה** מרב נחמן וסתות דאורייתא או דרבנן להו מדאמר הונא חברין משמיה דרב אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף ראתה (ד) חוששת לוסתה וחוששת לראייתה אלמא (ה) וסתות דאורייתא איכא דאמרי הכי קא"ל טעמא דראתה הא לא ראתה אין חוששין אלמא וסתות דרבנן איתמר אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה אמר רב (ו) בדקה ומצאת טמאה טמאה טהורה טהורה ושמואל אמר אפילו בדקה ומצאת טהורה נמי טמאה מפני (ז) שאורה בזמנו בא לימא בוסתות קמיפלגי דמ"ס דאורייתא ומ"ס דרבנן אמר ר' זירא דב"ע וסתות דאורייתא כאן שבדקה עצמה כשיעור וסת כאן שלא בדקה עצמה כשיעור וסת ר"נ בר יצחק אמר בוסתות גופייהו קמיפלגי דמ"ס וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות דרבנן אמר רב ששת כתנאי ר' אליעזר אומר טמאה נדה ורבי יהושע אומר תבדק והני תנאי כי הני תנאי דתניא רבי מאיר אומר טמאה נדה והכ"א תבדק אמר אביי אף אנן נמי תנינא (ח) דתנן ר"מ אומר (ט) אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה (י) שהרדה מסלקת את הדמים טעמא דאיכא חרדה הא ליכא חרדה טמאה אלמא וסתות דאורייתא לימא הני תנאי בהא נמי פליגי דתניא (יא) הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות דרבנן אמר רבינא לא דב"ע (יב) וסתות דרבנן והכא (יג) במקור מקומו טמא קמיפלגי רשב"ג סבר אשה טהורה ודם טמא דקאתי דרך מקור ואמר ליה רבי אי חיישת לוסת אשה נמי טמאה ואי לא חיישת לוסת מקור מקומו טהור הוא: **מתני'** בית שמאי אומרים צריכה ב' עדים על כל תשמיש ותשמיש או תשמש לאור הנר בית הלל אומרים (יד) ביה בשני עדים כל הלילה:

גמ'

וחוששת לראייתה. פרש"י לענין מעת לעת אע"ג דקי"ל כרבי דוסת דאשה שיש לה וסת דיה שעתה שלא בשעת וסת מודה דמטמא למפרע ועוד י"ל דהכא מיירי לענין שתהא מקולקלת למנינה: **אלמא** וסתות דאורייתא. השתא סבר הא דנקט דאתה לאשמועינן דחוששת לראייתה ולא משבינן לה כאילו ודאי ראתה מזמן הוסת וה"ה דכי לא ראתה חוששת ואם תאמר היאך רוצה להוכיח דוסתות דאורייתא והלא (טו) אפי' אי וסתות דרבנן כיון דראתה עכשיו טמאה גם מזמן הוסת מספק וי"ל הני מילי לטהרות אבל מקולקלת למנינה לא הויא:

אלמא וסתות דרבנן. וא"ת דלעיל (דף טו.) אמר רב הונא לא שנו אלא שלא הגיע שעת וסתה כו' אלמא וסתות דאורייתא וי"ל דהכא קאמר משמיה דרב וליה לא ס"ל ואליבא דרב איכא לקמן ב' לשונות אי נמי לעיל אתי כלישנא קמא דהכא: **ורב** נחמן בר יצחק אמר בוסתות גופייהו פליגי. נראה דהלכה דוסתות דרבנן דהא רב נחמן בר יצחק דהוא בתראה אית ליה דלרב וסתות דרבנן א)ובפ' יש בכור (בכורות דף מט:) פסיק כרב באיסורי ועוד דקיימא לן כר' יהושע דבסמוך לגבי רבי אליעזר וכחכמים לגבי ר' מאיר ואע"ג דתנן בפ' בנות כותים (לקמן דף לט.) בריש דהיתה במחבא הגיע שעת וסתה ולא בדקה טמאה מ"מ נראה דהלכה הוי וסתות דרבנן כדפרישית ועוד דאיכא דמוקי לה בפרק בנות כותים (שם) כרבי מאיר וכן פסק בשאלתות דרב אחאי) ור"ח הילכך אשה שיש לה וסת ולא בדקה בשעת וסתה ואם"כ בדקה ומצאתה טהורה לבעלה ומיהו נראה לכתחלה לריכה לבדוק בשעת הוסת: **ומר** סבר וסתות דרבנן. נראה דדוקא במרגשת שבא לה זה מן המכה ואפ"ה אם זמן וסת הוא אי וסתות דאורייתא חיישינן שמא גם מן המקור בא הדם אבל אם אינה מרגשת יציאת דם מן המכה טמאה לכ"ע אם הוא זמן וסתה דאי נראה והלא קודם מכה הוה לה וסת: **במקור** מקומו טמא קמיפלגי. ולשב"ג לטעמיה בריש תינוקת (לקמן דף סו.) ואע"ג דטומאת בית הסתרים היא ובפרק דם הנדה (לקמן נה:) אמר נמי דדם בעי רביעית והכא קאמר טמא אע"ג דליכא רביעית כדאמרינן בפ' יולא דופן (לקמן דף מא:) מקור שהזיע כב' טיפי מרגליות טמאה שמא הכא הלמ"מ הוא תדע שהמקור טמא והאשה טהורה: **ב"ש** אומרים צריכה ב' עדים על כל תשמיש. פרש"י ב' עדים חדשים א' לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש ומצנעת עד הבקר ובה"א דיה בב' עדים כל הלילה אחד לפני תשמיש ראשון ואחד לאחר תשמיש אחרון* וקשה דלפני תשמיש לא בעו חדשים אלא לנועות ועוד קשה מה שפירש לב"ה דלא מצרכילבדוקבכלתשמישדלעילע) אמר דאינן נגועות עד שבודקות בו לפני תשמיש זה בודקות בו לפני תשמיש אחר משמע דבכל תשמיש בודקות מיהו הא י"ל בודקות בתשמיש אחר שבלילה שניה ועוד קשה מה יודעת מתי שימש באחרונה שתבדוק אחריו ואם היתה בודקת בשחר כשהיא עומדת א"כ אינה בודקת סמוך לתשמיש לידע אם בועל בנדות לטמא בועלה ז' ועוד קשה דקאמר ב"ש שמא תחפנה שכבת זרע בביאה שניה היה לו לומר בביאה אחרונה כיון דלב"ה אינה בודקת עד לאחר תשמיש אחרון ועוד דב"ה נקט נימוק וב"ש נקט לישנא אחרינא שמא תחפנה היה לו לב"ש נמי למינקט נימוק כיון דקאי על דם שברחם ולא על הדם שעל העד בית הלל לא מצרכי בדיקה אחר תשמיש ראשון ועוד

*[ועוד דמשמע לו תשמש לאור הנר אם רוצה להקל כב"ה ואפילו תשמש לאור הנר לריכה לב"ש בדיקה בכל תשמיש אבל לפירוש ב]רש"י ולפירוש ר"י א"ש תשמש לאור הנר פי' שבודקת מיד משתמת אם היתה שם טיפת מכלל היתה רואה אפי' על עד ישן. ולפירוש ר"י קיימא שפיר ב"ש אדם שעל העד ג]אבל לעולם קיימא אדם שבתוך הפה דלשנא בתוך הפה הכי משמע גי']

נד א ב מיי' פ"ג מהל' מטבח ומושב הל' ה ופ"מ מהל' איסורי ביאה הל' יג ועי' במ"מ ומוש"ע י"ד סי' קפד סעיף ט:

נה ג טוש"ע שם סעיף מ:

נו ד מיי' פ"מ מהלכות איסורי ביאה הל' יד סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סי' קפז סעיף ה וסעיף ו וכהגה"ס:

נז ה מיי' שם הל' יד ופ"ג מהלכות מטבח ומושב הלכה ט:

נח ו מיי' פ"ד מהלכות איסורי ביאה הל' יח סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפו סעיף ב בהגה"ס:

תוס' הרא"ש (המשך)

הלכך כותיה קי"ל דוסתות דרבנן וכן סבר ר' יוחנן לעיל וכן פסק בשאלתות דרב אחאי ור"ח. ועוד דקי"ל כר' יהושע לגבי ר' אליעזר וכמו חכמים לגבי רבי מאיר אע"ג דפליגי לקמן רשב"ג ור' וקי"ל הלכה כר' מחבירו הא פליגי נמי אחריני בהנך ברייתות. ועוד ההא דחיק רבינא דהוא בתראה למימר דב"ע וסתות דרבנן ולא קי"ל כמתני' דהיתה במחבא. ואע"ג דקתני רישא הגיע שעת וסתה ולא בדקה טמאה הא אמרי' לקמן פ' בנות כותים כולה ר"מ היא ועל זה יש לסמוך באשה שיש לה וסת ולא בדקה בשעת וסתה ואח"כ בדקה ומצאה טהורה דטהורה ודאי: **מאי** לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות דרבנן הלכך תולין בהדם דמחמת מכה בא. תימה לי אם יש לה מכה זמן ארוך וכי כל הדמים שתראה יהיו טהורין וכי בשביל הכאה נסתלקו דמי המקור. וצ"ע: **במקור** מקומו טמא אע"ג דהאשה נמי טהורה: **ב"ש** אומרים צריכה שני עדים. פי' שניהם לאחר תשמיש אחד לו ואחד לה כותיה דמתני' דלעיל דרך בנות ישראל לשמש בשני עדים ופליגי ב"ש וב"ה בהנך שני עדים ב"ש סברי צריך לעיין בהן בכל תשמיש ותשמיש. וב"ה סברי יבדקו בהן בכל תשמיש ותשמיש ואין צריך לראותם עד אור הבוקר ובעד דלפני תשמיש לא איירי בהו. ורב' שמשון(ג) פי' לב"ה אחד לפני תשמיש ראשון ואחד לפני תשמיש אחרון. וקשה לפי' מה היא יודעת כמה פעמים תשמש בלילה אלא בקומה בשחרית תבדוק ואנן בדיקה דלאחר תשמיש בעי' אולי ראתה מחמת תשמיש וליכא לאקשויי לפי' רבינו שמשון(ד) לב"ש (דהך) דהא דרך צנועות להצריך עדים חדשים בכל פעם דהא מודו ב"ש דאי משמשת לאור הנר אינה צריכה עדים חדשים:

ג) [כמ' ל"ל רש"י]

ד) [גי' הרא"ש בעא מייתי רבא מר"ן, ב) [לעיל ט. וש"נ], ג) [לקמן סד:], ד) [לעיל ט.] לקמן לט., ה) [לקמן עא. סוטה כ:], ו) [לקמן כב. מא: סו. עא.], ז) הלי ליישנא איכא דאמרי איגו מלשון רש"י אבל הוא נשמט מגומתא התלמוד וכ"כ בגמרא ישנה. רש"א, ח) [פ' מצורע פי' פטן], ט) [דף יב.],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חוששת וכו' טהרות דמוסתה ואילך:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אלמא כו' אפי' אי וסתות דרבנן וכו'. עי' לעיל ט ע"א תד"ה הא וכו' דהוכיחו כן מסוגיא דהכא והייגו לליגא בתרא דרב סבר וסתות דרבנן ואפ"ה ס"ל דמצאה טמאה חוששת לוסתה וא"כ מה הקשו למא הלישנא קמא ס"ל דאי היה וסתות דרבנן לא מטמאין למפרע לאחר לוסתה והא פליגי הגך ב' ליתי וכמו דל"ל לתירוצם דפליגי באם וסתות דרבנן אם מקולקלת למנייה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה ורב נחמן בר יצחק וכו' ובפרק יש בכור. נ"ב עי' מעדני י"ט בפ"ק סי' ג' בד"ה וקי"ל הלכתא וכו': ב) ד"ה ב"ש אומרים לריכה וכו' בהגר' בדיקה בכל תשמיש אבל לפי' רשב"ם כל"ל: ג) בא"ד בהג"ה אבל לב"ה קיימא וכו' כל"ל:

מוסף רש"י

כמין נפל. ופסק ספיקא היא, דשמא לא נפל היה אלא שפיר מלא רוח (ע"ז מב.). **אם רוח הפילה.** שפיר מלא רוח, **ואם תמצא לומר נפל הפילה.** לומר לכל אלה הולכך, שמא רוח הוא ואגיד ואין כאן לא טומאת זכר ולא טומאת נקבה, ואם אראה שהוא וולד לריכי לראות אם זכר אם נקבה (פסחים ט: ובעי"ז ע"ז שם). **ודאי גררוהו.** מוחזקין הן בכך (פסחים שם) שחזקתן בכך והא ודאי הוא (ע"ז שם). **וסתות דאורייתא.** הלכה למשה מסיני דמחזקינן לה בטומאת ספק (לעיל טו. ועי' לעיל ט.). **אם היתה במחבא.** מחמת פחד כלכוס (מלור) או ליסטין (לעיל ט.). **ולא בדקה טהורה.** אם בדקה אחרי כן ומצאתה טהורה ולא אמר אורח בזמנו בא (טוטה ב:).

תוס' הרא"ש

חוששת לוסתה וחוששת לראייתה. אע"ג דקי"ל כר' דוסא דכל אשה שיש לה וסת דיה שעתה הא מסקינן לעיל דשלא בשעת וסתה מודי להו. ועוד י"ל דלענין שתהא מקולקלת למנינה איירי הכא: **אלמא** וסתות דרבנן. הא דס"ל לרב הונא לעיל דוסתות דאורייתא לא קשה דהכא משמיה דרב קאמר ואליבא דרב מסיק בסמוך שתי לשונות: **ורב** נחמן בר יצחק אמר בוסתות גופייהו קא מיפלגי. כותיה קי"ל דהוא בתרא והלכתא כרב באיסורי כדאיתא בבכורות פרק יש בכור

נמ א מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה ט סמג לאוין קיח:

ם ב מיי' שם הלכה יח סמג שם טור וש"ע י"ד סי' קפו סעיף ג בהגה"ה:

סא ג מיי' פכ"ח מהל' איסורי ביאה הל' י סמג לאוין קנו טוש"ע אה"ע סימן כה סעיף ה טוש"ע ח"מ סימן רמ סעיף יא:

סב ד מיי' פ"ה מהל' תשובה הל' הפקיר:

תוס' הרא"ש

שמא תראה טפת דם כחרדל בביאה ראשונה ותחפנו שכבת זרע בביאה שניה. פרש"י וישאר בבית הרחם ויעמידו כותלי בית הרחם הדם בביאה ראשונה ובביאה שניה תחפנו שכבת זרע ולא יראה על העד ול"נ דלא משמע דאיירי שיהא נימוק בתוך הפה אלא בתשובת ב"ה ולאידך פי' שפירשתי שבודקת בכל תשמיש ותשמיש ניחא דה"פ שמא תראה טפת דם כחרדל על העד בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע על העד בביאה שניה: **מדברי** כולם נלמוד בעל נפש לא יבעול ושנה. ואף לב"ה נמי צריכה בדיקה לאחר תשמיש אחרון אלמא חיישינן שמא תראה מחמת תשמיש וכ"ש לפירושינו דלב"ה נמי צריכה בדיקה על כל תשמיש ותשמיש: **בדקה** בעד אחד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק. לפרש"י ניחא דאיירי בבדיקה דקודם תשמיש. ואם אבד אותו עד לא תשמש עד שתבדוק אבל לפי מה דפרישנא דאיירי בבדיקה דלאחר תשמיש מאי קאמר בדקה בעד ואבד אפ' לא אבד נמי צריכה לבדוק לפני תשמיש ודוחק לפרש אסורה לשמש עד שתבדוק בדיקה אחרת אחר תשמיש זה מלבד בדיקה שלפני תשמיש אחר א"נ לא קאי אבדיקות דמתניתין אלא בדיקת עד שלפני תשמיש ומשום דבעי לאותובי עלה ממתניתין דבודקת בכל תשמיש ותשמיש אע"ג דלא ידעה מייתי לה הכא: **מלאך** הממונה על ההריון. והא דאמרינן בריש תענית ג' מפתחות לא נמסרו ביד שליח של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים י"ל דהקב"ה נותן לאשה הריון ואח"כ מתעסק בה המלאך: **הכל** בידי שמים חוץ מיראת שמים. הא דאמרינן בפ' אלו נערות הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים במאורעות הבאים לאדם בכל יום ויום אבל הכא בדברים הנגזרים על האדם להתנהג בהן כל ימי חייו והא דאמרינן בסוף מס' שבת האי מאן דמתייליד בצדק יהיה צדקן במצות ואמרינן נמי התם דאמרו ליה כלדאי לאימיה דר"נ בריך גנבא להוי אלמא צדיק ורשע תלוי (במצות) במזל. י"ל (איפשר) [שאף] שמזלו נוטה באחד מן הדרכים מ"מ בידו הוא להתחזק על יצרו:

ועוד דקאמר מדברי כולן נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה פירוש בלא בדיקה בינתים אפילו לבעלה גרידא הא לב"ה אף לטהרות בדיקה ונראה לר"י כפירוש רשב"ם דלב"ש צריכה ב' עדים חדשים אחר תשמיש אחד לו ואחד לה והא דקתני צריכה היינו כלומר שהיא מכינה כדתנן בנות ישראל משמשות בב' עדים אחד לו ואחד לה אע"ג דלפני תשמיש אינה צריכה חדש אלא נטועות היינו לפי שאין העד מלוכלך כ"כ אבל לאחר תשמיש שמלוכלך בשכבת זרע צריכות בכל פעם חדש וב"ה אומרים דיה בב' עדים כל הלילה מודים שצריכה בדיקה אחר כל תשמיש אך דלא מצרכי חדש וטעמא משום דאחר תשמיש איכא רוב לכלוך משכבת זרע ואין ריוח בעד חדש ואפשר דאפילו נטועות לא בעו חדש לאחר תשמיש והשתא אתי שפיר הכל:

לא יבעול וישנה. פירוש אם לא יבדוק דשמא מחמת חימוד תשמיש ראשון ראתה ודוקא בעל נפש דר' זירא ידע נמי דלבעלה לא בעיא בדיקה ורבא אמר אפי' בעל נפש לא דלמא לבו נוקפו ופורש וא"ת ומאי מייתי תניא נמי הכי דלמא ברייתא לא מיירי בבעל נפש אלא בסתם בני אדם או בביאה ראשונה וי"ל דאבל לבעלה מותרת משמע היתר גמור לכל העולם ואפי' בביאה שניה: **בדקה** ואבד העד. לפירוש רשב"ם ה"פ בדקה לפני תשמיש ואבד העד לפני תשמיש אסורה לשמש עד שתבדוק פעם שניה אבל לאחר תשמיש אפילו לא אבד העד צריכה לעולם בדיקה לפני תשמיש ור"א פריך ממתני' שפיר אע"ג דמתני' לא מיירי בעד שלפני תשמיש אלא בשל אחר תשמיש א"נ מיירי הכא בעד שאחר תשמיש אם אבד אסורה לשמש עד שתבדוק אפי' אם רוצה לשמש מיד אחר תשמיש ראשון אבל אם לא אבד מותרת כי למה תבדוק ב' פעמים מיד זה אחר זה: **מלאך** הממונה על ההריון. אבל על הלילה אין שום מלאך ממונה כדאמר בריש תענית (דף ג.) ג' מפתחות בידו של הקב"ה של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים והיכן שלא מפתחות נמי פעמים מוסרין לשליח לפי שעה שהרי אליהו [ב] היה בידו מפתח של גשמים והחייה המת וכן אלישע וכמה לדיקים ואף בני [ג] (אותה) (מיוב ג.) שהוא שר מטר אין עושה אלא ברשות הקב"ה: **הכל** בידי שמים חוץ מיראת שמים. ובאלו נערות (כתובות ג.) דאמר הכל בידי שמים חוץ מגיינים ופחים הכא אייריי בתולדות האדם ובמדותיו והתם מיירי במאורעות כגון חלאים ופורעניות דהכל גזר עליו ואינו יכול ליזהר כדאמר בחולין (דף ז:) אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה חוץ מגיגים ופחים שיכול לשמור עצמו וא"ת והא חזקיה חזא דהוו ליה בני דלא מעלו (ברכות י.) אלמא דגזר קודש לידה שלא יהיו ילדי שמים וי"ל דהרואה מה שעתיד להיות ועוד דהרבה דברים תלוי במזל כדאמר בשילהי שבת (דף קנו.) מאן דאתיליד בצדק יהא צדקן במצות דאתיליד בשבת מתקרי קדישא וכן הא דאמרי כלדאי לאימיה דרב נחמן בר יצחק בריך גנבא ליהוי (שם:) [ד] ועוד דאין זה בידי שמים כי אין הקב"ה רוצה לשנות הילוך המזלות: **שר** [ה]הנרגל. פירש בערוך שמתרעמים עליו בבית המשתאות: ומשתין

גמ' ת"ר אע"פ שאמרו המשמש מטתו לאור הנר הרי זה מגונה בש"א צריכה שני עדים על כל תשמיש או תשמש לאור הנר ובה"א דיה בשני עדים כל הלילה תניא אמרו להם ב"ש לב"ה לדבריכם ליחוש שמא תראה טיפת דם כחרדל בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע בביאה שניה א"ל ב"ה אף לדבריכם ליחוש עד שהרוק בתוך הפה שמא נימוק והולך לו אמרו להם לפי שאינו דומה נימוק פעם אחת לנימוק שתי פעמים תניא א"ר יהושע רואה אני את דברי ב"ש שאמרו לו תלמידיו רבי כמה הארכת עלינו אמר להם מוטב שאאריך עליכם בעוה"ז כדי שיאריכו ימיכם לעוה"ב אמר ר' זירא מדברי כולם נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה רבא אמר [ו]בועל ושונה כי תניא ההיא לטהרות תניא נמי הכי [ז]בד"א לטהרות אבל לבעלה מותרת [ח]ובד"א שהניחה בחזקת טהרה אבל הניחה בחזקת טמאה לעולם היא בחזקתה עד שתאמר לו טהורה אני א"ר אבא א"ר חייא בר אשי אמר רב [ט]בדקה בעד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק מתקיף לה ר' אילא אילו איתא מי לא משמשה ואע"ג דלא ידעה השתא נמי תשמש א"ל רבא זו מוכיחה קיים וזו אין מוכיחה קיים [י]א"ר יוחנן [יא]אסור לאדם שישמש מטתו ביום [יב](אמר רב המנונא) מאי קרא שנאמר [1]יאבד יום אולד בו והלילה אמר הורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון ר"ל אמר מהכא [2]בוזה דרכיו ימות ור"ל האי קרא דר' יוחנן מאי דריש ביה מבעי ליה לכדדריש רבי חנינא בר פפא דדריש ר' חנינא בר פפא [יג] אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו ונוטל טפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר לפניו רבש"ע טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש חכם או טיפש עשיר או עני ואילו רשע או צדיק לא קאמר כדר' חנינא [יד]דא"ר חנינא הכל בידי שמים [טו]חוץ מיראת שמים שנאמר [3]ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' ור' יוחנן א"כ נכתוב קרא גבר הורה מאי הורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון ור' יוחנן האי קרא דר"ל מאי דריש ביה מבעי לי' לכדכתיב בספר בן סירא שלשה שנאתי וארבעה לא אהבתי שר הנרגל בבית המשתאות ואמרי לה שר הנרגן [טז](ואמרי לה שר הנרגז) והמושיב שבת במרומי קרת והאוחז באמה ומשתין מים [יז]והנכנס לבית חבירו פתאום אמר רבי יוחנן ואפילו לביתו אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים הקב"ה שונאן ואני איני אוהבן הנכנס לביתו פתאום ואצ"ל לבית חבירו [יח]והאוחז באמה ומשתין מים ומשתין

גמ' מגונה. טעמא מפרש לקמן [יח.]: **שמא תראה.** בביאה ראשונה ויעמידוהו כותלי בית הרחם וכיון דלא מצריכינא בדיקה בין תשמיש לתשמיש כי הדר משמש תחפנה שכבת זרע בביאה שניה וכי בדקה לאחר תשמיש אחרון לא מיינכר למחר ונהי נמי דלדידן [יא] משמשא לאחר קינוח ואע"ג דלא ידעינן עד למחר מיהו בעינן מוכיחה קיים דאי לא הכי מה הועילו חכמים בתקנתם: **עד שהרוק בפוך הפה הו'.** רוק דס. פה אומו מקום. כלומר אפילו כשהיתה בודקת לאחר תשמיש שמא ראתה טיפה כחרדל וחפתה שכבת זרע באותה ביאה עצמה: **האורכת.** החמרת: **בעל נפש.** חסיד: **לא יבעול וישנה.** בלא בדיקה בינתים דאפילו ב"ה מצרכי בדיקה לסוף תשמיש אלמא חיישינן לשמא ראתה דס מחמת תשמיש אלמא מי שהוא ירא ופורש מספק איסור לא יבעול וישנה: **בד"א.** דבעיא בדיקה: **בדקה בעד.** בלילה לפני תשמיש: **ואע"ג דלא ידעה.** דהא לב"ה עד למחר לא בדקה ואפי' לב"ש נמי אם יש לה ב' עדים לכל תשמיש משמשת בלא נר אף ע"ג דלא ידעה אי איכא דס בעדים של תשמיש ראשון: **זו מוכיחה קיים.** הרי העד לפנינו ולמחר תראה בו ומהני לה לטהרות דכי אצרכוה רבנן לשמש בעדים משום טהרות הוא וגם אם ימצא דס באותו שלפני תשמיש תביא חטאת כפרתה: **וזו.** שאבד עדה אין מוכיחה קיים ואי אמרת תשמש מה תקנת חכמים יש כאן דהרי היא כמו שלא בדקה: **בוזה דרכיו.** תשמיש כמו (משלי ג) דרך גבר בעלמה. והמשמש ביום בא לידי בזיון שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו [יב]: **הכל בידי שמים.** כל מדותיו וקורותיו של אדם באין לו בגזרת מלך חוץ מזו: **כי אם ליראה.** דבר זה לבדו הוא שואל ממך לפי שהכל בידו וזה בידך: **מאי הורה גבר.** מדסמך הריון לילה ש"מ למדרש הכי לילה ניתן להריון ולא יום מדאסמכיה קרא שמעינן לדר' יוחנן ומגופא דקרא שמעינן להא דר' חנינא בר פפא: **מיבעי ליה הו.** והיינו בוזה דרכיו שמגנה עצמו שמלעיזין עליו בני המדינה במנהגו: **שר.** תלמיד חכם: **הנרגל.** רגיל: **נרגן.** מרבה דברים: **ואמרי לה נרגז.** בזעם הנראה כנבל ומשתכר: **והמושיב שבת.** לתלמידים במרומי קרת אחת שנראה מגסי הרוח ועוד שמפסיקין אותן עובדי דרכים: **ואפילו לביתו.** דלמא עבדי מידי דלגיעותא: מקרקע

גמ' [יח.] **שמא תראה.** בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע בביאה שניה. פרש"י וישאר בבית הרחם ויעמידו כותלי בית הרחם הדם בביאה ראשונה ובביאה שניה תחפנו שכבת זרע ולא יראה על העד ול"נ דלא משמע דאיירי שיהא נימוק בתוך הפה אלא בתשובת ב"ה ולאידך פי' שפירשתי שבודקת בכל תשמיש ותשמיש ניחא דה"פ שמא תראה טפת דם כחרדל על העד בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע על העד בביאה שניה: **מדברי** כולם נלמוד בעל נפש לא יבעול ישנה. ואף לב"ה נמי צריכה בדיקה לאחר תשמיש אחרון אלמא חיישינן שמא תראה מחמת תשמיש וכ"ש לפירושינו דלב"ה נמי צריכה בדיקה על כל תשמיש ותשמיש: **בדקה** בעד אחד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק. לפרש"י ניחא דאיירי בבדיקה דקודם תשמיש. ואם אבד אותו עד לא תשמש עד שתבדוק אבל לפי מה דפרישנא דאיירי בבדיקה דלאחר תשמיש מאי קאמר בדקה בעד ואבד אפ' לא אבד נמי צריכה לבדוק לפני תשמיש ודוחק לפרש אסורה לשמש עד שתבדוק בדיקה אחרת אחר תשמיש זה מלבד בדיקה שלפני תשמיש אחר א"נ לא קאי אבדיקות דמתניתין אלא בדיקת עד שלפני תשמיש ומשום דבעי לאותובי עלה ממתניתין דבודקת בכל תשמיש ותשמיש אע"ג דלא ידעה מייתי לה הכא: **מלאך** הממונה על ההריון. והא דאמרינן בריש תענית ג' מפתחות לא נמסרו ביד שליח של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים י"ל דהקב"ה נותן לאשה הריון ואח"כ מתעסק בה המלאך: **הכל** בידי שמים חוץ מיראת שמים. הא דאמרינן בפ' אלו נערות הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים במאורעות הבאים לאדם בכל יום ויום אבל הכא בדברים הנגזרים על האדם להתנהג בהן כל ימי חייו והא דאמרינן בסוף מס' שבת האי מאן דמתייליד בצדק יהיה צדקן במצות ואמרינן נמי התם דאמרו ליה כלדאי לאימיה דר"נ בריך גנבא להוי אלמא צדיק ורשע תלוי (במצות) במזל. י"ל (איפשר) [שאף] שמזלו נוטה באחד מן הדרכים מ"מ בידו הוא להתחזק על יצרו:

תורה אור השלם

1. יאבד יום אוֹלַד בּוֹ וְהַלַּיְלָה אָמַר הֹרָה גֶבֶר:
איוב ג ג
2. שֹׁמֵר מִצְוָה שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ בּוֹזֵה דְרָכָיו יָמוּת:
משלי יט טז
3. וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ:
דברים י יב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמא וכו' לדידן משמשת:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' אומו מלאך הממונה על ההריון, נ"ב עי' דרשת מהרא"מ דף נד ע"ג ודף לד ע"ב: **ב**) תוס' ד"ה אי הגרגן וכו' כלי"ל לפי מ"ש מהרש"א בח"ש:

מוסף רש"י

בד"א. דבעיא בדיקה, לטהרות. כלומר בעמוקה בטהרות, **אבל לבעלה.** גרידא שאינה עמוקה בטהרות, לא (לעיל יא:). **בוזה דרכיו.** דבעי לגיעותא שלא יקפלנו (שבת פז.). **הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.** כל הבא על האדם ביד הקב"ה הוא, כגון אריך קלר, עני עשיר, חכם שוטה, לכן שחור, הכל בידי שמים הוא, אבל צדיק ורשע אינו בא על ידי שמים, אם זו מסר בידו של אדם ומתן לפניו שני דרכים והוא יבחר לו ירא את שמים (ברכות לג:) אותה מסורה בידי אדם שיהא הוא עצמו מכין לבו לכך, אע"ג שהיכולת בידו להכין לבבנו אליו, דכתיב (ירמיה יח) הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל, ואומר (יחזקאל לו) והסרתי את לב האבן מבשרכם (מגילה כה.). **והנכנס לבית חבירו פתאום.** אלא השמע את קולך להם קודם כולך דילמא עבדי מילתא דלגיעותא, בויק"ר (פכ"א) ר' יוחנן כי הוה עיל לביתא מגעגע, משום שנאמר ונשמע קולו בבואו אל הקודש (רשב"ם פסחים קיב.).

מקרקש זגי. פעמונים התלויים בכילה שסביב מטתו מקשקשן בעת תשמיש לסור בני ביתו משם: **באלי דידבי.** מגרש הזבובים שלא לשמש מטתו בפני כל חי: **פרוחי.** יתושים: **דמו בראשו.** נענש על עצמו וחובת דמו נדרשת ממנו לאחר מיתתו ורמיה לדבר ודמו בראשו דמרגליס (יהושע ג) חובת דמו יהא מוטל בראשנו (א): **ומתחייב בנפשו.** כלומר הוא גורם לעצמו: **שעבר עליהם הלילה.** אכולהו קאי אשוש ובצל(ב) ומשקין: **בסילתא.** סל: **עיקרן.** שערות שבראש השוש והבצל: **רוח טומאה.** כמדת הלילים שקורין גרמנטי"ר האוחזים את העיניים: **בגנוסטרי.** מספרים: **חסיד.** עדיף מצדיק. כשקוברן איכא למימר דהדרי ומגלו: **ויתקין.** חלשים: **בעלי ראתן.** חלשים יותר מדאי שיש להם שרץ במוחם כדאמר בכתובות [עז]: **תלמיד חכם.** דידע לאצטנועי נפשיה: **אף על פי שאמרו המשמש מטתו כו'.** כדאיתא בברייתא דלעיל ברים שמעתין [עז:] ומסקנא דא תשמש לאור הנר אלמא מגונה הוא דהוי אבל איסורא ליכא מדקתני דא תשמש והשתא ליכא למימר תבדוק דא"כ מאי אע"פ שאמרו כו': **אימא הבודק מטתו לאור הנר כו'.** משום דלא מיבדיק שפיר אפ"ה דא תביא שני עדים לכל תשמיש דא תבדוק לאור הנר: **מילא פרהבא.** קוטו"ן. מתוך שהוא נבן נראית בו טיפה כחרדל. ליישנא אחרינא למר נקי ורך: **ומזכירין חכמים אותן לשבח.** בתמיה. נהי מי הוה מותר בעצמא הוה תמיה לן וכ"ש שמזכירין לשבח ומה הוא שבחן: **אונס שינה.** מתוך שהוא נאנס בשינה אינו מתאווה לה כל כך ומשמש לקיום מצות עונה בעצמא או לרצותה ולבו קץ בה והוא מבני תשע מדות דאמרו בנדרי' (דף כ:): **פקולין.** קוטו"ן: **דכי הואי הכא.** בארץ ישראל: **בערבי שבתות.** זמן עונת פרושים ותלמידי חכמים מערב שבת לערב שבת(ע): **שחקי דליפנא.** בגדים בלויים של פשתן: **ולא בפשתן.** שאינו נבן ואין בם ניכר יפה אלא בעד נבן: שחקים לבנים(פ) יותר מן החדשים: **חושב עליו וכו'.** דקרוב הוא להיות משקה יותר מאוכל: **לא נטמא כו'.** דאינו חבור אלא כל קורט בפני עצמו חשוב ואינו טמא אלא מקום מגע טומאה: **נטהר מקצתו.** כגון חישב עליו למשקה ונטמא טומאת משקין אלא ליה השקה במקוה כשאר מים ולא משוש טבילה דאין אוכל ומשקה נטהרין במקוה דלא כתיב טבילה אלא באדם וכלי אבל יין ולא שוש משקה אין להם טהרה אלא (ג) מים ומשוש זריעה דכי משיק להו הוו להו חבור מים שבכלי עם מי המקוה ובטילו להו גבייהו כדתנן (תרומות פ"ט מ"ז) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן טהרו מלטמא אלמא מטהרא להו זריעה ומים במים זו היא זריעתן: **נטהר מקצתו.** שלא נגעו המים אלא בפי הכלי: **נטהר כולו.** ומדקתני נטהר כולו מכלל דטמא כולו והיכי משכחת לה דנגעה טומאה בכולו: **שהעבירו.** לשון: **על אויר תנור.** ושרץ בתוכו דנטמא מאויר כלי חרס: **דהתורה העידה.** כל אשר בתוכו יטמא (ויקרא יא): **ואפילו**

ומשתין מים ערום לפני מטתו. דאמר בשבת (דף סג:) דקשה לעניותא ויש ספרים דגרסי הכא משמש מטתו ערום וכן הוא בויקרא רבה וטעמא שיש לו להיות נזהר בשעת תשמיש כדאמרינן בנדרים (דף כ.): **מקרקש** זגי. פ"ה פעמונים התלויים בכילה להולים ממנו בני ביתו וקשה לר"ת דאין זה מדת צניעות ורמיה לו כגירסת ר"ח והערוך [ערך גזם'] מקרקש גזי זבובים דאמר בבכורות (דף ז:) דבש הגזין והלירעין והוי דומיא דאבני דבלי דידבי ורבא דבלי פרוחי:

שמשמשין מטותיהן בפני עבדיהן. ומיירי בלילה או במקום אפל דבמקום אורה אפי' בלא לפני עבדיהם אסור:

שורפן חסיד. [ב]דליכא למישש שמא יתגלו ובערוך [ערך שלש] פירש שצרפת לפורן מזקת לאדם וכן כל דבר הבא מן האדם כדאמר בס"פ כלל גדול (שבת דף עה:) גבי דם הנדה איידי דאלשא לא מלגעה לשורלא ולכך הוא חסיד שמחמיר לשורפן אע"ג שמזיק לו: **אימא** בודקין מטותיהן ביום. ולכן מזכירין לשבח דאע"ג דאמרו ב"ש לריכה ב' עדים על כל תשמיש ותשמיש ולב"ה דיה בב' עדים כל הלילה ומעיינא בהו למחר מ"מ מודו דאם רואה לעיין בלילה לאור הנר הרשות בידה: **הא** בחדתי **הא** בשחקי. תימה דבפ"ק דשבועות (דף ו:) גבי שאת כמר לבן שיה לה כקרוס בילהומפרשכמוגלימאדכיתנאושחקיה משמע שהחדש לבן מן הישן וי"ל דהתם בגלימא שאין רגילות לכבס והכא בחלוק וכיוצא בו שמכבסין תדיר ועוד י"ל דהתם לענין חשיבות מיירי כי הכך דלעיל כגון שבור מלכא וריש גלותא(ג): **אפילו**

[א] ומשתין מים ערום לפני מטתו [ב]והמשמש מטתו בפני כל חי אמר ליה רב יהודה לשמואל ואפי' לפני עכברים א"ל (ג)שיננא לא [ג]אלא כגון של בית פלוני שמשמשין מטותיהן בפני עבדיהם ושפחותיהם ואינהו מאי דרוש [1]שבו לכם פה עם החמור [ד]עם הדומה לחמור רבה בר רב הונא מקרקש זגי דכילתא אביי באלי דידבי [ה]רבא באלי פרוחי אמר ר"ש בן יוחי ה' דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו [ו]האוכל שום קלוף ובצל קלוף וביצה קלופה והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה והלן בבית הקברות והנוטל צפרניו וזורקן לרה"ר [ז]והמקיז דם ומשמש מטתו: האוכל שום קלוף כו': ואע"ג דמנחי בסילתא ומציירי וחתימי רוח רעה שורה עליהן ולא אמרן אלא דלא שייר בהן עיקרן או קליפתן אבל שייר בהן עיקרן או קליפתן לית לן בה: והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה: אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שלנו בכלי מתכות אמר רב פפא וכלי נתר בכלי מתכות דמו וכן אמר רבי יוחנן והוא שלנו בכלי מתכות וכלי נתר בכלי מתכות דמו: והלן בבית הקברות: [ח]כדי שתשרה עליו רוח טומאה זימנין דמסכנין ליה: והנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים: מפני שאשה מעוברת עוברת עליהן ומפלת ולא אמרן אלא דשקיל בגנוסטרי ולא אמרן אלא דשקיל דידיה ודכרעיה ולא אמרן אלא דלא גז מידי בתרייהו אבל גז מידי בתרייהו לית לן בה ולא היא לכולה מילתא חיישינן ת"ר [ט]ג' דברים נאמרו בצפרנים [י]שורפן חסיד קוברן צדיק זורקן רשע: והמקיז דם ומשמש מטתו: [כ]דאמר מר מקיז דם ומשמש מטתו הויין לו בנים ויתקין הקיזו שניהם ושמשו הויין לו בנים בעלי ראתן אמר רב ולא אמרן אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי לית לן בה אמר רב חסדא אסור לו לאדם שישמש מטתו ביום שנאמר [2]ואהבת לרעך כמוך מאי משמע אמר אביי [מ]שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו אמר רב הונא [נ]ישראל קדושים הם ואין משמשין מטותיהן ביום אמר רבא [ס]ואם היה בית אפל מותר [ע]ות"ח מאפיל בכסותו ומשמש תנן או תשמש לאור הנר אימא תבדוק לאור הנר ת"ש אע"פ שאמרו המשמש מטתו [פ]לאור הנר הרי זה מגונה אימא הבודק מטתו לאור הנר הרי זה תא שמע ושל בית מונבז המלך היו עושין ג' דברים ומזכירין אותן לשבח היו משמשין מטותיהם ביום ובודקין מטותיהם במילא פרהבא ונוהגין טומאה וטהרה בשלגים קתני מיהא משמשין מטותיהן ביום אימא בודקין מטותיהם ביום הכי נמי מסתברא דאי ס"ד משמשין מזכירין אותן לשבח אין ה"נ דאגב דאיכא אונס שינה מגניא באפיה ובודקין מטותיהן במילא פרהבא מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל [צ]אין בודקין את המטה אלא בפקולין או בצמר נקי ורך אמר רב היינו דכי הואי התם בערבי שבתות הוו אמרי מאן בעי פקולי [ק]בנהמא ולא ידענא מאי קאמרי אמר רבא הני שחקי דכיתנא מעלי לבדיקה איני והא תנא דבי מנשה [ר]אין בודקין את המטה לא בעד אדום ולא בעד שחור ולא בפשתן אלא בפקולין או בצמר נקי ורך לא קשיא הא בכיתנא הא במאני דכיתנא ואיבעית אימא הא והא במאני דכיתנא הא בחדתי הא בשחקי נוהגין טומאה וטהרה בשלגין [ש]תנן התם [ת]שלג אינו לא אוכל ולא משקה חישב עליו לאכילה אינו מטמא טומאת אוכלין למשקה מטמא טומאת משקין נטמא מקצתו לא נטמא כולו א] נטהר מקצתו נטהר כולו הא גופא קשיא אמרת נטמא מקצתו לא נטמא כולו והדר תני נטהר מקצתו נטהר כולו למימרא דנטמא כולו אמר אביי [א]כגון שהעבירו על אויר תנור [ב]דהתורה העידה על כלי חרס אפילו

קאמרי הכי עי"ל דמתני' אין לחוש כיון דקתני בהדיא שחזקתו מן המקור ורש"י דייק דספיקו טמא ולא ודאי מדתנן מן הלול ולחוץ ספיקו טהור דאי סבירא להו מן הלול ולפנים ודאי טמא הוה להו לטמויי מספק מן הלול ולחוץ וליכא למימר דסבירא להו כלישני דבתר חזקה אזלת דא"כ לא הוה להו למימר ספיקו טהור דלהך דלהך לישנא ליכא ספיקא והא דאמרינן

[ה] [ברכות לו. וש"נ ועמ"ש בס"ד מגיגה טו: פירושו של מלת שיננא], [ב] קדושין פח. יבמות סב. ב"ק מט. כתובות קיא., [ג] [בע"י רב פפא], [ד] מס' ד"ח פי"ב, [ה] [סנהדרין סה: ע"ש פרש"י], [ו] [מ"ק יח.], [ז] [במ"ק יח. איתא הקוכלן לדיק שורפן חסיד זורקן וכו' וכן יתכן לריות ודע דגי' הערוך ערך שלש זורקן רשע שורפן חסיד קוברן לדיק], [ח] כתובות עז: גיטין ע., [ט] קדושין מא., [י] שבת פו. ע"ש כתובות נו. סה:, [כ] עי' פסחים קיב: ומס' כלה, [ל] [הייני תשמש בלשון נקיה כדמביא כי אם הלחם אשר הוא אוכל עדיון ערך פקל ב'], [מ] מוספתא דטהרות פ"ב [ועמ"ש בס"ד על הגליון דמולין פז: ועי' הר"ש סוף מ"ב ע"ב דטהרות], [נ] [מולין כד:], [ס] בס"ל טוסף: וביצה., [ע] [כתובות סב.], [פ] בס"ל: שחקים רכיס ולבנים, [צ] [וע' תוס' שבועות ו: ד"ה גלימא],

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם: בראשית כב ה
2. לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר אֵת בְּנֵי עַמֶּךָ וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דמו וד"ה ומתחייב הד"א: (ב) ד"ה נטהר וכו' אלא במים ומשוש:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה פקולין קוטו"ן. עי' מגילה ז ע"ב ברש"י ד"ה הפקולי ועי' בערוך ערך פקל ולע"ק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

גמ' א) נטהר מקצתו נטהר כולו. נ"ב עי' ר"ש פ"ג דטהרות סוף משנה ב': ב) תוס' ד"ה שוחקן חסיד וכו'. נ"ב עי' ברש"י מהרלב"ח דף נט ע"ד:

מוסף רש"י

שבו לכם פה. אליעזר עבד אברהם הוה (יבמות סב.). **באלי דידבי.** שהיה מגרש זבובין ממטתו בשעת תשמיש משום לגיעות, דאסור לשמש מטתו בפני כל חי (ערכין ו. ושם הגירסא כייל דחדבי). **שתשרה עליו רוח טומאה.** שד של בית הקברות יהא אוהבו ומסייעו בכשפיו (סנהדרין סו.). **הויין לו בנים ויתקין.** אלשים (כתובות עז:) אם נתעברה באותו תשמיש (גיטין ע.). **בעלי ראתן.** אלשים הרבה מממת שיש להם שרץ במוח (שם). **דלא טעים מידי.** בין הקיז לתשמיש (שם). **ות"ח.** שהוא לגוע ולא יפתבל סגי ליה במאפיל בעליתו (שבת פו.). **פקולין.** לשון גמר גפן (מגילה יז:).

עין משפט נר מצוה

א [טוש"ע או"ח סי' רמא סעיף ח]:
ב [טוש"ע או"ח סי' רמ סעי' ו טוש"ע אה"ע סי' כה סעיף ב]:
סג ג טוש"ע א"ח סי' רמ סעיף ו:
סד ד מיי' פ"ד מהל' דעות הלכה יט:
סה ה מיי' פכ"א מהל' מיסורי איסו. דין זה לא הזכירו הרמב"ם ועי' במ"מ הל' י סמג לאוין קכו טוש"ע א"ח סימן רמ סעיף יא [וברב אלפס עירובין פ"י דף קכד. אמר רבא ותם היה בית אפל מותר ואמר רבא ואיתימא רב פפא ומלמיד חכם מפפיל בכסותו ומשמש]:
סו ו מיי' שם הלכה י טוש"ע שם כהגה"ס [וברב אלפס שם]:
סז ז ח מיי' פ"ד שם הלכה טו סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סי' קלו סעיף ו:
סח ט י מיי' פ"א מהל' טומאת אוכלין הלכה כב:

לעזי רש"י

גרמנטי"ר [גרמינטי"ר]. לדרוש אל המתים. קוטו"ן. כותנה.

תוס' הרא"ש

מקרקש זגי בכלתיה. פרש"י ז"ל פעמונים התלויים בכילה להשמיע קול שיפרשו ממנו ול"נ לר"ת דאין זה צניעות להודיע לבני ביתו שהוא רוצה לשמש ונראה לו כפי' הערוך דגרס' גזי שהוא מין זבובים דאמרינן במס' (טהרות) בכורות הגזין והצרעין דומיא דרב פפא ואביי דבלו דידבי ופרוחי אלא שכל אחד מוסיף צניעות (להבריח) עוד הקטנים יותר: **הנוטל** צפרניו וזורקן לרה"ר. בפ"ג דמו"ק אמרינן דשלא במקומן לא מזקי: שורפן חסיד. פי' הערוך משום דשריפת צפרנים או כל דבר שהוא מגופו מזיק לו וגם מסריח לו בשעת שריפה הלכך מיקרי חסיד: **הא** בחדתי הא בעתיקו. תימה דאמרינן בפ"ק דשבועות גבי שאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה מפ' כמו גלימא דכיתנא ושחקיה משמע דהחדש לבן מן הישן וי"ל דהא דשמעתין עדיפי עתיקי משום הרכות ולא משום הלבנונית ועי"ל דלשם מיירי לענין חשיבות דומיא דהנך דלעיל שבור מלכא וריש גלותא: (מכאן ואילך שייך לע"ב) **ואפ"** מלא חרדל. לאו דוקא דאין אוכל מקבל טומאה פחות מכביצה: **דם** העלייה טהור. תימה מנא לן דטהור וכ"ת משום דלקמן נפקא לן מקרא ה' דמים ודם העלייה לאו מאותו המראה א"כ דם הנמצא בפרוזדור למה הוי ספק וי"ל דהיינו טעמא דטהור דכתיב בקרא ממקור דמיה ולא טמא הכתוב אלא דם המקור והיינו החדר שמצויין שם רוב דמים שהוא כמו מקור נובע ועי"ל דכיון דנפקא לן מקרא ה' דמים א"כ לא טמא הכתוב אלא במקום שכולן מצויין וקים להו דבעלייה לא משתכחי כולהו: **והא** אגן תנן שחזקתו מן המקור. ותימה והא מתני' נמי קתני ספקו טמא ומפרשינן ליה ספיקו ודאי טמא וי"ל דרבה הוה ידע דאינהו לא